

MANTYKA (11) sb f

mantyka (10), **mańtyka** (1) CzechRozm.

man- (7), mǎn- (1); man- : mǎn- KrowObr (1 : 1); końcowe a jasne.

sg N mantyka (3). ◇ A mantykę (2). ◇ I mantyku (1) March³ V7v. ◇ pl G mantyk (1). ◇ A mantyki (2). ◇ I mantykami (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

Torba stanowiąca podwójny worek, którą noszono przewieszoną przez ramię na piersi i plecy; też w ogóle worek, torba podróżna lub żebracza; *mantica* Murm, Mymer¹, Mącz, Cn [*mantica duplex* – *biesagi* Cn] (11) : Murm 146; Mymer¹ 29v; poydą zakxiędzem iedny zwori/ drudzy zkoźmy zkobielamy y mantikamy/ tam że iedny profzǎ/ drudzy pokǎciech gdzie niepołożili zbieraiǎ *SeklKat* Z2; MurzNT *Matth* 10/10; KrowObr 100, 125; *Mantica*, *Mántyká*/ To yeft miefzek tǎkowy który y ná zad y ná przód od íziye wiś/i [!] biełǎgi/ kapła. Mącz 208c; Wyiǎwfyby iuz do tego przyfłó/ żeby człowiek máńtykę ná fie wźiǎwfy chlebǎ żebrǎć/ á pfy cudze draźnić/ mułǎł. CzechRozm 231.

Zwroty: »mantykami się tłuc, [kołatać]« [w porównaniu, o bezsensownej, nieskutecznej walce, szamotaniu się] (1): A tu obǎcz że fie obǎdwǎ y s tǎm fwiǎtem fwoim/ y s tymi nádzieiǎmi iego/ iǎkoby żebracy máńtykami tłuczecie *RejPos* 317; [Jeśli ten stǎn zniszczysz [...], tedy bǎdziemy się, jako *Andibathe* [= *gladiatorzy walczǎcy w hełmach bez otworów na oczy*] omacmie mantykami kołatać *KuczbPrzestr* 62].

»z mantyku na żebranie puścić« (1): Kto profi przyiǎciele ná kołǎcyǎ/ á niema ich tzym vtzćić/ słułfno by go zmǎntyku ná żebrǎnie pułćić. March³ V7v.

W przen: Aluzja do łacinskiego przysłowia, wywodzącego się z powiedzenia, że każdy człowiek nosi mantykę, w której z przodu znajdują się cudze błędy, z tyłu własne (1) : Zda fie łobie być chytrym a on błazen prawy Patrzy przedfǎ w mantikę ludzkie fprawy widzi A fwych w tyle zabaczył *RejJóz* L6.

Synonimy: *biesaga*, *kapsa*, *miech*, *sak*, *taistra*, *worek*.